

Naturvårdsverket
106 48 Stockholm

Remissyttrande

Konsumenten i Fokus - Fördjupad utvärdering av miljömålen 2015

Sveriges Konsumenter instämmer i att en nationell strategi bör utarbetas för en hållbar konsumtion med etappmål, styrmedel och åtgärder. Det är nödvändigt att denna strategi tar utgångspunkt i vad konsumenten kan göra som individ men även som del av en aktiv konsumentrörelse. Det ska vara lätt att välja rätt men det finns också ett behov av att konsumentens engagemang och reflektion på bästa möjliga sätt kan tillvaratas och utvecklas i de ideella organisationer som företräder konsumentens intressen.

Rapporten saknar fokus på vad det civila samhället kan göra för att underlätta och understödja en långsiktigt hållbar konsumtion. Både myndigheter och det civila samhället måste ges möjlighet att utifrån sina olika uppdrag bidra till en hållbar samhällsutveckling med konsumenten i fokus.

Det är inte rimligt att anta att konsumenterna som enskilda individer tar avgörande steg mot en hållbar konsumtion. Det måste istället ske genom ett kollektivt konsument- och miljöengagemang. Ett sådant engagemang manifesteras i det civila samhällets arbete för en hållbar utveckling med konsumenten i fokus.

Sveriges Konsumenter anser att arbete på regional och lokal nivå är nödvändigt och en övergripande beskrivning ges i kap 4.1.5. Däremot uppmärksammas endast kommuners och länsstyrelser roll medan det civila samhällets engagemang för hållbar konsumtion helt utelämnas. Dessutom saknas beskrivningar av det omfattande arbetet med konsumentvägledning som utförs på kommunal nivå.

Sveriges Konsumenter noterar vidare att kap 5 helt saknar ett avsnitt med förslag till åtgärder och styrmedel för att stärka de organisationer som representerar konsumenterna i arbetet för en hållbar konsumtion. Ett arbete som skapar förutsättningar för den enskilde konsumenten att bidra till en hållbar konsumtion. Ett brett arbete inom olika områden och på olika nivåer i samhället som dessutom är unikt i att ge konsumenten en tydlig röst i EU-arbetet och globalt.

Vi saknar ett kapitel med en mer ingående analys av drivkrafterna för konsumenten att konsumera hållbart och en analys av förutsättningarna för det civila samhällets miljöarbete. Ett kapitel som motsvarar hur drivkrafterna analyseras i den parallella rapporten om näringslivets miljöarbete. En sådan analys skulle vara till hjälp för att föreslå åtgärder och styrmedel som främjar konsumentens ansvarstagande konsumtion och miljöarbetet hos de organisationer konsumenten är engagerad i. Individens förutsättningar att agera hållbart måste sättas i relation till deras organisationer, den kollektiva konsumentrösten.

I *bilaga* till detta remissvar bifogas dessutom de ståndpunkter vi tidigare redogjort för i arbetet med fokusområdet hållbar konsumtion. De är en väsentlig del av detta remissvar då våra tidigare ståndpunkter inte resulterat i önskvärd förändring av rapportens utformning och förslag.

Sveriges miljömål uppnås inte endast av myndigheters strategiska arbete på miljöområdet. Det uppmärksammas tydligt i den parallella rapporten om näringslivets miljöarbete. Inom fokusområdet hållbar konsumtion är det på samma sätt av yttersta vikt att betydelsen av de organisationer som representerar konsumenterna uppmärksammas. Det då de utgör en väsentlig del i arbetet för en omställning av konsumtionen till hållbara konsumtionsmönster. Miljömässigt hållbar konsumtion kräver starka och kunniga konsumenter som ges möjlighet att agera tillsammans.

Stockholm 150504

Jan Bertoft
generalsekreterare

Jens Henriksson
internationell sekreterare

Synpunkter anförda 150327 om rapporten för fokusområdet hållbar konsumtion

Sveriges Konsumenter noterar en generellt en avsaknad av vad det civila samhället kan göra och hur staten kan stimulera och överlåta uppdrag på hållbarhetsområdet till det civila samhället.

När det gäller 5 *finansiella tjänster* (kap 5.1.3) anser jag att vårt uppmärksammade arbete för etiska investeringar, Fair Finance Guide, borde uppmärksammas. Det står kort om guiden i det underlag vi gav tidigare i processen och mer info finns på: <http://www.fairfinanceguide.se>

Vidare skulle jag när ni skriver om *textilier* eller *utbildning av unga konsumenter* (kap 5.1.6) gärna se något om vår satsning Stilmedveten, <http://www.stilmedveten.se>

Jag förstår inte varför *kapitel 5.3 om energieffektiva konsumenter* inte tar fasta på *ekodesignarbetet* som kanske är det största och mest framgångsrika initiativet för konsumenter på energiområdet. Ett arbete där konsument- och miljörorelsen gör ett stort jobb tillsammans med myndigheter. Jag saknar dessutom betydelsen av EUs Energiunion för hållbar konsumtion, eller EUs initiativ för elkonsumenterna, Citizens Energy Forum. <http://ec.europa.eu/energy/en/events/citizens-energy-forum-london>

Dessutom förstår jag inte heller varför *kapitlet 5.1 Informerade konsumenter* inte handlar om den mycket betydelsefulla energimärkningen. <http://www.newenergylabel.com/index.php/sv/home>

När jag söker i dokumentet ser jag inget om den gemensamma jordbrukspolitiken CAP, och dess "greening initiativ". Behovet är stort av att arbeta med hållbar utveckling av jordbruksstödet för att underlätta hållbar konsumtion. Jordbruksverket finns med i många förslag och initiativ i texten och borde ha en central roll i detta viktiga arbete, tillsammans med det civila samhället.

Jag ser inget om reklamationsrätten som jag vet att jag uppmärksammat tidigare som en utomordentligt viktig hållbarhetsfråga. För en hållbar konsumtion av produkter (och i mån tjänster) är en förstärkt och helst förlängd reklamationsrätt centralt, det är en förutsättning för att minska överkonsumtion. (Idag är reklamationsrätten 3 år i Sverige -men endast 6 mån med omvänd bevisbörda, dvs endast 6 månader när ursprungligt fel på en vara inte måste bevisas av konsumenten!) Dessutom behöver reklamationsmöjligheten över gränserna stärkas. <http://www.beuc.eu/durable-goods#guaranteerights> , <http://www.beuc.eu/durable-goods>

Bättre reklamationsrätt leder långsiktigt till bättre och mer hållbara produkter på ett genialt och generellt sätt. Produkter som håller längre och går att reparera ger förutsättningar för second-hand och cirkulär ekonomi. Mycket underligt att detta inte behandlas ingående!

Bränsleavsnittet (5.3.1) skulle må bra av att studera konsumentrörelsens kampanj på området: <http://www.beuc.eu/great-fuel-consumption-scam#membersactions>

Köttkonsumtionsavsnittet (5.4.2) är mycket detaljerat och bra! (Men jag saknar initiativ för att möta globala utmaningar, något som både konsument och miljörörelsen är engagerade i.)

Kap 5.6 om *globalt medvetna konsumenter* saknar helt beskrivningar av åtaganden och påverkansmöjligheter för det civila samhället.

Ett kapitel om globalt medvetna konsumenter som inte uppmärksammar den globala konsumentrörelsen Consumer Internationals betydelse i hållbarhetsarbetet känns fattigt.

<http://www.consumersinternational.org>

Arbetet som civilsamhällets aktörer (och även ansvarstagande företag) gör för att påverka och stärka möjligheten till hållbar konsumtion är omfattande och kanske särskilt betydelsefull globalt. Inget sägs i rapporten om hur det arbetet kan stärkas och stödjas av det allmänna.

För att ge exempel på sådant arbete nöjer jag mig med att visa på arbete inom standardiseringens sfär som för arbetet med hållbar konsumtion är synnerligen viktigt. Standardiseringens möjligheter på miljöområdet saknas helt i dokumentet och då tänker jag på exempelvis de nya möjligheterna i CEN/CENELEC att utmana standarder som inte lever upp till miljökrav.

<http://boss.cen.eu/reference%20material/guidancedoc/pages/claim.aspx>

En av Sveriges viktigaste insatser för det globala arbetet med hållbar utveckling, ISOs standard ISO 26000 Vägledning för socialt ansvarstagande, kan inte överskattas som instrument för hållbarhetsarbetet och bör ha en framträdande plats då det förutom att bidra till miljömässig hållbarhet och etiskt ansvar uppmärksammar konsumentfrågornas betydelse för att en organisation ska kunna få genomslag för sitt hållbarhetsarbete.

<http://www.sis.se/tema/iso26000/>

Slutligen vill jag peka på arbetet och förslaget till ny internationell standard för hållbar upphandling, ISO 20400 (Upphandlingsfrågorna är viktiga och belyses av er men utan något om denna viktiga standard som är under framtagande.)

Slutsatskapitlet (8) är bra och föredömligt kondenserat "so far" men behöver sannolikt kompletteras, gärna med utgångspunkt i mina kommentarer ovan, samt dessutom berikas med hur man ger förutsättningar för civila samhället att fördjupa sitt arbete för hållbara konsumtionsmönster.

Stockholm 150327

Jens Henriksson